

УДК: 351.9+343.35](477)

DOI <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2024.85.1.9>

ПРОБЛЕМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ АНТИКОРУПЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ В УКРАЇНІ У КОНТЕКСТІ СУЧАСНИХ ВИКЛИКІВ

Калугіна І.О.,

*аспірантка кафедри історії і теорії держави та права
Запорізького національного університету
ORCID: 0000-0002-8474-3519*

Калугіна І.О. Проблеми вдосконалення антикорупційної правової політики в Україні у контексті сучасних викликів

Стаття присвячена дослідженню проблем удосконалення антикорупційної політики в Україні у контексті сучасних викликів. Обґрунтовано, що впродовж тривалого періоду корупція залишається однією з найнебезпечніших проблем, яка загрожує сталому розвитку країн. Для України зазначена проблема відзначається особливою гостротою: корупційні прояви в державі охопили практично всі сфери суспільного життя, набули ознак системності і перетворились у загрозу національній безпеці, що зумовлює особливу важливість реалізації заходів протидії та боротьби з нею. За останнє десятиліття в Україні було прийнято ряд законодавчих актів, якими був окреслений вектор розвитку антикорупційної реформи та закладено основу для створення спеціалізованих антикорупційних органів. Обґрунтовано, що реалізація антикорупційної політики в Україні стикається із низкою проблем, а саме: конфліктність та неузгодженість дії органів публічної влади; недосконалість системи критеріїв оцінки ефективності; відсутність політичної волі; брак науковості; недоліки у роботі спеціалізованих органів боротьби з корупцією; суперечливість кадрової політики; низька ефективність інституційної взаємодії у сфері протидії корупції на міжнародному та європейському рівнях. Доведено, що подолання невизначеності та усунення концептуальних протиріч можливе шляхом: аналізу стану корупції, корупційних факторів та ризиків; розробки взаємопов'язаних програм боротьби з корупцією на державному та регіональному рівнях; забезпечення одноманітного підходу до розуміння та інтерпретації міжнародно-правових розпоряджень та антикорупційних стандартів; урахування історичного досвіду розвитку правової та політичної системи держави та законодавства, ментальних особливостей суспільства. Підвищення ефективності реалізації антикорупційної політики можливе за умови більш послідовного дотримання принципів системності та комплексного підходу до регулювання суспільних відносин, спрямованих на протидію корупції, що, у свою чергу, передбачає реалізацію заходів протидії корупції на всіх рівнях управління.

Ключові слова: антикорупційна політика, антикорупційні органи, антикорупційне законодавство, антикорупційна діяльність, правова політика.

Kalugina I.O. Problems of improving the anti-corruption legal policy in Ukraine in the context of modern challenges.

The article is devoted to the study of the problems of improving the anti-corruption policy in Ukraine in the context of modern challenges. It is substantiated that for a long period of time corruption remains one of the most dangerous problems that threatens the sustainable development of countries. For Ukraine, the mentioned problem is particularly acute: manifestations of corruption in the state have covered almost all spheres of public life, have acquired signs of systemic nature and turned into a threat to national security, which determines the special importance of implementing countermeasures and combating it. Over the last decade, a number of legislative acts were adopted in Ukraine, which outlined the vector of development of anti-corruption reform and laid the foundation for the creation of specialized anti-corruption bodies. It is substantiated that the implementation of anti-corruption policy in Ukraine faces a number of problems, namely: conflict and incoherence of actions of public authorities; imperfection of the system of performance evaluation criteria; lack of political will; lack

of scientific knowledge; shortcomings in the work of specialized anti-corruption bodies; inconsistency of personnel policy; low effectiveness of institutional cooperation in the field of anti-corruption at the international and European levels. It has been proven that overcoming uncertainty and eliminating conceptual contradictions is possible by: analyzing the state of corruption, corruption factors and risks; development of interconnected anti-corruption programs at the state and regional levels; ensuring a uniform approach to the understanding and interpretation of international legal orders and anti-corruption standards; taking into account the historical experience of the development of the legal and political system of the state and legislation, mental characteristics of society.

Key words: anti-corruption legal policy, anti-corruption bodies, anti-corruption legislation, anti-corruption activity, legal policy.

Постановка проблеми. Загальновідомо, що проблема корупції є суттєвою перешкодою як для сталого розвитку країни, так і формування та реалізації підтримки державної влади з боку громадянського суспільства, оскільки значний вплив та розповсюдження корупційної складової у діяльності органів публічної влади підривають їх авторитет, збільшують розшарування суспільства за матеріальною ознакою і, як наслідок, призводять до повного руйнування моральних і правових засад і принципів.

В умовах порушення глобальної та регіональної стабільності, безпеки у всіх сферах, загострення боротьби й протистояння між країнами формування й реалізація антикорупційної правової політики країни ускладнюється. Аналіз сучасної міжнародної політичної, економічної та правової системи в цілому, а також окремих подій, що мають місце в їх рамках, дають підстави вважати, що сучасний етап розвитку міжнародних відносин характеризується стрімким відходом від лінійної структури, їх повсюдним кількісним та якісним ускладненням, появою та подальшим розширенням кола суб'єктів, що визначають їх суть та тенденції розвитку, включенням, нерідко необґрунтованим, у сферу їх впливу та регулювання тих подій та акторів, які раніше не відігравали помітної ролі у реалізації відповідних відносин. Так, в останнє десятиліття повсюдним явищем стала політизація суто економічних та правових явищ, яка не лише надає їм невластивого політичного або навіть геополітичного забарвлення, а й створює додаткові проблеми в їхньому врегулюванні і, тим самим, перешкоджає їх нормальному розвитку. Це, в свою чергу, суттєво збільшує корупційні ризики, оскільки, по-перше, відбувається невиправдане розширення кола зацікавлених осіб, у т.ч. з включенням до нього тих суб'єктів, які за усталеного розвитку економічних відносин подібних інтересів не мають, а по-друге, невластиві умови призводять до посилення додаткових корупціогенних чинників навіть у тих ситуаціях, у яких вони тривалий час залишалися стабільно низькими. Подібна динаміка розвитку політичних та економічних відносин дозволяє корупції досягати загрозливих меж і проникати у різні сфери життєдіяльності суспільства та держави, пронизувати їх на всіх рівнях, і зрештою підміняти собою стабільне функціонування відповідних систем.

Крім того, специфічною рисою сучасної міжнародної системи, що впливає на всі без винятку її сфери, є поступовий відхід від однополярної моделі та перехід до багатопольного устрою з кількома «центрами сили», що визначають специфіку розвитку суспільних відносин у різних регіонах. Для таких масштабних трансформацій характерними є турбулентність, нестабільність існуючої системи відносин і механізму їх регулювання, ескалація старих конфліктів і виникнення нових, а також підвищення рівня злочинності, у т.ч. корупційної, особливо у перехідний період. Що стосується безпосередньо корупції, то побудова нової моделі міжнародних відносин призводить до децентралізації та фрагментації як самого явища, так і заходів профілактики та боротьби з ним, відмови від глобалістського підходу у визначенні та боротьбі з корупційними ризиками, підвищення уваги та практичної реалізації регіональних та локальних особливостей економічної, політичної, правової, соціальної системи, менталітету та моралі.

Справедливим є твердження, згідно якого сучасна реалізація антикорупційної політики в Україні залишається неефективною, пронизаною стійкими корупційними зв'язками, а українське суспільство значною мірою є учасником підтримання тривалого панування корупції, яке набуло руйнівних масштабів. Зазначена проблема стосується як невідповідності суспільної свідомості суспільства його ж антикорупційним очікуванням, так і суттєвих вад суспільної антикорупційної освіченості [1, с. 96-9]. У таких умовах теоретична розробка та практична реалізація ефективних механізмів боротьби з корупцією втілених в антикорупційній правовій політиці країни набуває особливої актуальності.

Актуальність дослідження підсилює і євроінтеграційний поступ України, важливим складником якого є подолання корупції як результат ефективної антикорупційної політики.

Мета дослідження полягає у дослідженні проблемних аспектів формування та реалізації антикорупційної правової політики в Україні, а також перспектив її вдосконалення у контексті сучасних викликів.

Стан опрацювання проблематики. Методологічним підґрунтям дослідження проблем і перспектив удосконалення та розвитку антикорупційної правової політики в Україні виступають наукові здобутки вітчизняних і зарубіжних вчених, які звертались до вивчення проблем запобігання та протидії корупції, серед них: І. Беззуб, С. Братков, Т. Брус, І. Бойко, О. Бусол, С. Васильєва, В. Гладкий, В. Дем'янюк, І. Дьомін, Д. Заброда, А. Закалюк, В. Захаров, Ю. Івашук, В. Ковальов, Т. Кустова, О. Куш, О. Маркєєва, М. Мельник, Є. Невмержицький, А. Новак, О. Новіков, О. Прохоренко, М. Попов, О. Радіц, А. Редька, А. Роуз-Аккерман, А. Славицька, С. Соснін, М. Хавронюк та інші. Крім того, окремі аспекти функціонування антикорупційної політики знайшли відображення у наукових працях таких вчених, як П. Гаман, В. Гурковський, І. Дорофєєв, І. Климкова, І. Парубчак, А. Приходько, Т. Корнякова тощо. Разом з тим, для наведених досліджень характерна фрагментарність, акцентування уваги на окремих теоретичних чи прикладних аспектах аналізованого чи суміжних явищ.

Виклад основного матеріалу. У результаті ухвалення у жовтні 2014 р. низки антикорупційних законів, які дослідники називають найбільш масштабною та системною реформою в даній сфері, в Україні в цілому було сформовано правову та організаційну основу протидії корупції. Крім ратифікації та імплементації міжнародних угод та стандартів боротьби з корупцією, було прийнято концептуальні стратегічні та планові антикорупційні документи, зокрема, Антикорупційна стратегія на 2014–2017 роки [2] і Антикорупційна стратегія на 2021–2025 рр. [3], що прийшла їй на зміну, а також ряд нормативних актів, спрямованих на їх реалізацію, зокрема Державної програми щодо реалізації засад державної антикорупційної політики в Україні (Антикорупційної стратегії) на 2015–2017 роки [4]. Проте аналіз практики їх виконання переконливо демонструє, що їх реалізація далека від ефективності й досконалості.

Очікувані від антикорупційної реформи зміни щодо зменшення корупційних проявів, утвердження стандартів добросесної поведінки в діяльності представників владних структур та бізнесу, мінімізація в їх діяльності корупційних ризиків, підвищення прозорості та підзвітності як органів влади у цілому, так і окремих службових осіб перед суспільством у переважній більшості не знаходять свого реального втілення [5]. Парадоксальний висновок полягає в тому, що попри проведені впорядкування та систематизацію політики у цій сфері, її якісне вдосконалення у законодавчому полі не знизили рівень корупції та корупційні ризики в країні.

Аналіз стану антикорупційної політики на сучасному етапі її розвитку дає підстави стверджувати, що її ключовою проблемою, яка виникає ще на етапі її теоретичного обґрунтування та прийняття, є відсутність чіткого стратегічного і консолідованого бачення та сутнісного розуміння процесів корупції та, як наслідок, цілей, завдань та базових елементів протидії їй. У цьому контексті на увагу заслуговують міркування вчених щодо специфіки причинності та детермінації корупційної злочинності, за поширеністю якої стоять великі прорахунки в управлінні державними та суспільними справами, слабкі економічні та організаційні засади функціонування державних та інших служб, поширення психології всездозволеності та допустимості використання будь-яких засобів особистого благополуччя, правовий нігілізм і навіть правовий цинізм. Крім того, взявши до уваги комплексний характер самої корупції як соціального явища, вирішення подібних проблем неможливе без системних, скоординованих, консолідованих дій усіх суб'єктів державного механізму, об'єднаних єдиною стратегією та концепцією.

На основі аналізу сучасного стану антикорупційної політики та її реалізації, узагальнення поглядів дослідників антикорупційної політики вважаємо, що досягнення концептуальної єдності й цілісності антикорупційної політики можливе шляхом:

а) аналізу стану корупції, корупційних факторів і ризиків – тактика та особливо стратегія боротьби з корупцією має визначатися з урахуванням реальних соціально-економічних, політичних умов, стану суспільної, в т.ч. правової, свідомості, правоохоронної системи, кримінологічної ситуації. Такий аналіз має здійснюватися фахівцями з економічних питань, правоохоронними органами, в першу чергу спеціалізованими (НАБУ, САП, Антикорупційний суд), профільними науковцями, кримінологами, спеціалістами фінансового сектору. У подальшому отримані результати потребують ретельного вивчення та публічного обговорення [6];

б) розробки взаємопов'язаних програм протидії та боротьби з корупцією на державному та регіональному рівні, налагодження між ними належної координації. Подібні програми повинні розглядатися не як конкуруючі чи дублюючі одна одну, а як взаємодоповнюючі;

в) забезпечення одноманітного підходу до розуміння та інтерпретації міжнародно-правових приписів та антикорупційних стандартів як органами національних держав, так і міжнародними організаціями – множинність міжнародних нормативно-правових актів, присвячених боротьбі з корупцією, розбіжність правових приписів, що містяться в них, можуть призвести до розбалансування державної антикорупційної політики, що спирається на відповідні міжнародні стандарти, і створювати перешкоди для співпраці з іншими державами у питаннях протидії подібним діям. Що стосується міжнародних, у т.ч. профільних, організацій, то їх широка і нерідко невиправдана дискреція у тлумаченні положень антикорупційних конвенцій може обмежувати права держав-учасниць і навіть дезавувувати їхні зусилля у протидії та боротьбі з корупцією. Виходячи з цього, доцільним є вироблення спільних методичних рекомендацій щодо тлумачення міжнародно-правових норм у цій сфері, встановлення критеріїв пріоритетності застосування конвенцій, що містять відповідні норми, а також упорядкування нормотворчої діяльності органів публічної влади відповідно до цих критеріїв;

г) урахування історичного досвіду розвитку правової та політичної системи держави, законодавства та процесу, а також ментальних особливостей суспільства — саме ця частина антикорупційних стратегій на сьогоднішній день залишається найбільш недооціненою. Як показує практика, основна увага при розробці антикорупційних програм приділяється нормативним, інституційним та організаційним аспектам, які, проте, не здатні ефективно функціонувати за відсутності морально-психологічної, ідеологічної та історичної бази. Наступність антикорупційної політики, яку слід розуміти як теоретичне осмислення та практичне використання суспільного та індивідуального історичного досвіду боротьби з корупційними проявами, сприяє її теоретичній та практичній обґрунтованості, логічності, встановленню необхідних причинно-наслідкових та часових зв'язків, які є ключовою ознакою її системності. Щодо суспільного менталітету, то звернення до нього обумовлюється соціальним характером явища корупції, яке нерозривно пов'язане як зі станом суспільної моралі в цілому, так і з морально-психологічними характеристиками окремої особистості. Поділяємо думку вчених, які вважають, що важливими чинниками формування кримінальної мотивації корупційної злочинності виступають соціально-психологічна ситуація (визнання корупції нормальним явищем), ієрархія цінностей суб'єктів (пріоритет матеріального над духовним) та їх характерологічні риси (зздрість, жадібність, скупість, честолюбство), соціальне, в т.ч. референтне, середовище особистості. Ці аспекти істотно впливають на рівень і характер корупції в конкретному суспільстві, тому без їх урахування вибудовування ефективної антикорупційної політики не є можливим.

Іншими проблемами, що виникають у процесі практичної реалізації антикорупційної політики є:

1) конфліктність і неузгодженість у діях органів публічної влади. У першу чергу мова йде про діяльність органів виконавчої влади, у т.ч. правоохоронних, які безпосередньо відповідають за застосування правових норм на практиці, яке нерідко характеризується відсутністю тактичної та стратегічної координації, непослідовністю та суперечливістю, що призводить до якісного зниження рівня ефективності правозастосовної практики. Проте, повною мірою це стосується також діяльності законодавчих органів, які, хоча й не застосовують антикорупційні норми безпосередньо, проте відповідальні за їх теоретичне та нормотворче опрацювання, формування основних принципів антикорупційної політики, механізму її втілення у правозастосуванні, встановлення тактичних та стратегічних завдань її реалізації. Так, наприклад, поширеним явищем на Україні є часте внесення змін до різних законодавчих актів, у т.ч. тих, які пов'язані з протидією корупції, що з усією очевидністю свідчить про незрілість законодавців, які нерідко лобіюють ті чи інші поправки з огляду на політичну кон'юнктуру, і очевидно перешкоджає стабільності, послідовності та виваженості правового регулювання відповідних відносин. Крайньою формою прояву подібного є міжінституційні конфлікти між законодавчою, виконавчою та судовою владою, неконтрольований розвиток яких здатний паралізувати роботу антикорупційної вертикалі в принципі. Наочним прикладом цього є конфлікт між Конституційним Судом та Національним агентством з питань запобігання корупції, який мав місце у 2020 р. і призвів до «урізання» повноважень останнього. Непослідовність правотворчої та законодавчої діяльності, невизначеність правових норм, наявність у них внутрішніх протиріч і колізій не тільки ускладнюють їхнє практичне застосуван-

ня та залишають простір для маніпуляцій та корпоративного лобізму, а й зрештою підривають весь правовий механізм протидії корупції, роблять його неспроможним впливати на суспільні відносини, надають ознак фіктивності;

2) недосконалість системи критеріїв оцінки ефективності антикорупційної політики – практика показує, що на сьогодні найбільш поширеними способами оцінки результативності боротьби з корупцією залишаються кількісний облік корупційних злочинів, в т.ч. кількість складених протоколів про корупцію, а також розмір збитків, заподіяних такими діями. Проте, вважаємо, сумнівним обмежувати оцінку ефективності антикорупційної політики виключно кількістю розкритих і доведених до суду кримінальних проваджень, гучними справами за участю високопосадовців, які являють собою лише один зріз діяльності з протидії корупції. У зв'язку з цим, особливого значення набуває розвиток системи загального моніторингу стану та рівня корупції в державі, причин та умов, що сприяють її поширенню, змін через супутні фактори, наслідки, заходи профілактики, ставлення суспільства до корупції;

3) відсутність політичної волі – аналіз сучасного рівня та стану корупції, а також заходів щодо боротьби з нею переконливо демонструють, що, попри постійне звернення до тематики протидії корупційним проявам, цей напрямок для вищої політичної та управлінської еліти не є першорядним. Водночас, досвід показує, що саме від політичної волі керівників держави, їх бажання та намірів очистити від корупційних проявів державну службу залежить ефективність будь-яких антикорупційних механізмів: втілений в стратегії антикорупційної взаємодії, прагматизм і швидкість, цей фактор призводить до швидкого досягнення результатів, які сприятимуть формуванню довіри до дій влади з боку суспільства, що, в свою чергу, надасть можливість отримати достатній часовий проміжок для реалізації поставлених довгострокових цілей (т.зв. «кредиту довіри») [5]. На практиці ж в найкращому випадку всі зусилля у боротьбі з корупцією зводяться до кримінального переслідування фактів побутової корупції, а також показових, але сумнівних з точки зору процесуальної прийнятності судових розглядів за участю корупціонерів середньої ланки; при цьому інші напрями антикорупційної політики здебільшого не виходять за межі декларативних гасел;

4) брак науковості – з урахуванням того, що значний масив антикорупційних стратегій і політики в цілому складають емпіричні положення, які вимагають не лише практичної, а й теоретичної розробки, суттєвою вимогою до них має стати їхня наукова обґрунтованість, яка передбачає аналітичну оцінку та прогнозування як кримінологічної ситуації, у т.ч. корупційної, так і суміжних галузей економіки, політики, фінансів, програмування та планування на основі отриманих концептуальних положень. Досягнення цієї мети можливе шляхом залучення до проведення антикорупційного моніторингу вченої спільноти та громадськості, розширення співпраці вчених та фахівців у сфері кримінального права, кримінології, політології, економіки та фінансів з нормотворчими інстанціями, обмін досвідом та використання у процесі прийняття нормативно-правових актів найбільш перспективних ідей та пропозицій;

5) недоліки в роботі спеціалізованих органів з протидії та боротьби з корупцією, зокрема: фрагментація, дублювання та конкуренція повноважень, міжвідомчі суперечки та конфлікти, правова невизначеність, відсутність або непослідовність взаємозв'язків між різними органами антикорупційної вертикалі, відсутність належної координації. Істотним недоліком роботи профільних органів, який має дестабілізуючий вплив на функціональність усієї системи боротьби з корупцією та правосвідомість суспільства, є те, що боротьба з корупцією досить часто є ситуативною та точковою, на практиці зводиться до активізації виявлення та покарання лише тих осіб, які отримували неправомірну вигоду, без участі посадових осіб вищого рівня, великих підприємців, учасників організованих злочинних формувань. Без належної уваги залишається також факт якісної трансформації сучасної корупції, яка по суті своїй вийшла за рамки системи тіньових кримінальних відносин і стрімко набуває яскраво вираженого політичного забарвлення, виступаючи як засіб вирішення політичних та геополітичних проблем;

6) суперечливість кадрової політики – безперечним є той факт, що результативність діяльності щодо протидії та профілактики корупції безпосередньо залежить від стану кадрів, які є основним суб'єктом та ланкою реалізації абстрактних правових розпоряджень на практиці. Відсутність компетентних виконавців у сфері державного управління часто стає критичною вадою, що перешкоджає ефективному функціонуванню антикорупційної моделі [5]. При цьому важливою кваліфікаційною рисою кадрового складу є не лише власне їх максимальна свобода від корупційних відносин та ризиків, а й здатність брати активну участь у протидії корупції на всіх рівнях та у

всіх її проявах. Значну просвітницьку та профілактичну роль може відігравати антикорупційна освіта, яка не тільки в узагальненому вигляді подає основні положення законодавства щодо боротьби з корупцією, а й дозволяє прищепити неприйняття до неї, у перспективі переформатувати свідомість суспільства і сформувати у більшій його частини т.зв. «антикорупційний імунітет». Антикорупційна підготовка державних та муніципальних службовців і, ширше, антикорупційна освіта загалом має стати складовою більш всеосяжного процесу корекції та активізації суспільного антикорупційного потенціалу.

7) низька ефективність інституційної взаємодії у сфері протидії корупції на міжнародному та європейському рівнях. Міжнародні та європейські правові акти, насамперед, такі як: Конвенції ООН проти корупції [7], Конвенція про боротьбу з корупцією Ради Європи [8] та ін., як ключові інструменти запобігання і протидії корупції у глобальному та регіональному вимірі заклали міждисциплінарну основу для запобігання, виявлення та боротьбу з корупцією. Крім того, «ООН активно працює над впровадженням положень Конвенції, забезпечуючи технічну допомогу, консультування та навчання для зміцнення національних антикорупційних систем. Інституційні механізми, передбачені конвенцією, включають створення незалежних антикорупційних органів, впровадження ефективних заходів щодо запобігання конфлікту інтересів, а також забезпечення прозорості та підзвітності у публічному секторі» [9, с. 23]. Водночас, у процесі міжнародної співпраці у сфері повернення активів виникають проблеми, обумовлені, з поміж-іншого, суперечливістю національного законодавства та національними інтересами. Зазначене обумовлює необхідність оптимізації взаємодії між антикорупційними органами на міжнародному та європейському рівнях.

Узагальнюючи викладене, можна зробити висновок, що підвищення ефективності реалізації антикорупційної політики можливе за умови більш послідовного дотримання принципів системності та комплексного підходу до регулювання суспільних відносин, спрямованих на протидію корупції, що, у свою чергу, передбачає реалізацію заходів протидії корупції на всіх рівнях управління. Виконання поставленого завдання потребує впорядкування та поглибленої теоретичної розробки основоположних засад антикорупційної політики з перспективою розробки єдиних принципів протидії корупції у публічній та приватній сферах. На цій останній проблемі вважаємо за необхідне зупинитися докладніше, що й стане предметом наступного дослідження.

Висновки. Основною проблемою стратегічного характеру антикорупційної політики є відсутність чіткого та консолідованого бачення та сутнісного розуміння процесів корупції, завдань, цілей та базових елементів протидії їй. Реалізація антикорупційної політики в Україні стикається із низкою проблем, а саме: 1) конфліктність та неузгодженість дії органів публічної влади; 2) недосконалість системи критеріїв оцінки ефективності; 3) відсутність політичної волі; 4) брак науковості; 5) недоліки у роботі спеціалізованих органів боротьби з корупцією; 6) суперечливість кадрової політики; 7) низька ефективність інституційної взаємодії у сфері протидії корупції на міжнародному та європейському рівнях.

Подолання невизначеності та усунення концептуальних протиріч можливе шляхом: 1) аналізу стану корупції, корупційних факторів та ризиків; 2) розробки взаємопов'язаних програм боротьби з корупцією на державному та регіональному рівнях; 3) забезпечення одноманітного підходу до розуміння та інтерпретації міжнародно-правових розпоряджень та антикорупційних стандартів; 4) урахування історичного досвіду розвитку правової та політичної системи держави та законодавства, ментальних особливостей суспільства.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Приходько А.А. Теоретичне та практичне осмислення антикорупційної політики України: євроінтеграційний аспект. *Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції*. 2019. № 6. С. 96–99.
2. Про засади державної антикорупційної політики в Україні (Антикорупційна стратегія) на 2014-2017 роки: Закон України від 14.10.2014 року № 1699-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1699-18#Text>.
3. Про засади державної антикорупційної політики на 2021-2025 роки: Закон України від 20.06.2022 р. № 2322-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2322-18#Text>.
4. Про затвердження Державної програми щодо реалізації засад державної антикорупційної політики в Україні (Антикорупційної стратегії) на 2015–2017 роки: Постанова Кабінету

- Міністрів України від 29.04.2015 р. № 265. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/265-2015-%D0%BF/sp:max50:nav7:font2#n19>.
5. Гаман П.І. Антикорупційна державна політика: проблеми та перспективи розвитку. *Державне управління: удосконалення та розвиток*. 2018. № 10. URL: <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=1316>.
  6. Корнякова Т.В. Кримінологічна стратегія нової антикорупційної політики України. *Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції*. 2016. № 5. С. 149–151.
  7. Конвенція Організації Об'єднаних Націй проти корупції від 31.10.2003. Ратифікована в Україні Законом України від 18.10.2006 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_с16#Text.
  8. Конвенція про боротьбу з корупцією: Конвенція Ради Європи № ETS 173 від 27.01.1999. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_101#Text.
  9. Костогрив Я.О. Інституційні механізми запобігання корупції: практика ООН. *Ампаро*. 2024. № 2. С. 19–24. URL: <chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcgiclfaindmkaj/> <https://law.journalsofznu.zp.ua/archive/visnik-2-2024/5.pdf>.